

Het herschrijven van een sprookje

Een collega Nederlands wilde meer formatief gaan werken en vroeg mij of ik voor haar leerdoelen en succescriteria wilde formuleren bij een schrijfo opdracht. Leerlingen moesten een bekend sprookje in ongeveer 300 woorden herschrijven. Ze vroeg mij bovendien ook een beoordelingsmodel te maken, waarmee ze gerichte feedback aan de leerlingen kon geven.

Dit was het resultaat:

Opdracht

Herschrijf een sprookje naar keuze in ongeveer 300 woorden (je mag 10% afwijken).

Toelichting

Aangezien sprookjes werden doorverteld, is er door de jaren heen vast het één en ander aan veranderd. Dit gaan wij ook doen. Wij maken van een eeuwenoud sprookje een ultra-moderne versie. Zo kan Roodkapje de ziekenwagen bellen met haar mobiel, Assepoester wordt opgehaald in een elektrisch opgeladen Porsche, etc. Alles is mogelijk. Het wordt allemaal overgelaten aan jouw fantasie.

De hoofdpersoon blijft hetzelfde heten.

Er mogen andere personen verzonnen worden. Wanneer je deze personen een naam geeft, denk er dan aan dat ze vaak geen echte naam hebben of dat ze juist een heel gewone naam hebben.

Als je klaar bent ruil je je sprookje met een klasgenoot en beoordeel je het sprookje van hem of haar met onderstaand beoordelingsmodel.

Leerdoel

Je kunt ...

- een sprookje herschrijven naar een moderne setting.

Succescriteria

Je kunt ...

- een sprookje herschrijven in een aantrekkelijke stijl;
- een sprookje herschrijven en daarbij verzorgd taalgebruik hanteren (hoofdletters, interpunctie, juiste spelling);
- het sprookje verdelen in alinea's;
- veelvuldig gebruik maken van meervoudsvormen en verkleinwoorden;
- eventueel gebruikmaken van illustraties.

Beoordelingsmodel

Beoordelingsmodel achtergrondartikel	Van slecht naar goed				
	1	2	3	4	5
Het sprookje is voldoende gemoderniseerd.	0	0	0	0	0
Het sprookje is op een originele manier gemoderniseerd.	0	0	0	0	0
Het sprookje is op een logische manier verdeeld in alinea's.	0	0	0	0	0
Het sprookje heeft de voorgeschreven lengte (ongeveer 300 woorden).	0	0	0	0	0
De zinnen in het sprookje lopen goed.	0	0	0	0	0
Er staan hoofdletters op de plaatsen waar ze horen te staan.	0	0	0	0	0
Er staan leestekens op de plaatsen waar ze horen te staan.	0	0	0	0	0
Er is voldoende gebruik gemaakt van meervoudsvormen.	0	0	0	0	0
Er is voldoende gebruik gemaakt van verkleinwoorden.	0	0	0	0	0
Eventuele illustraties zijn functioneel.	0	0	0	0	0

Reflectie

Eerlijk gezegd was ik aanvankelijk best tevreden met het resultaat. Dat veranderde echter toen zij mij vroeg welk cijfer ik zou geven voor een herschreven sprookje, waarbij ik gebruik moest maken van mijn eigen beoordelingsmodel.

Nu had ik me ervan af kunnen maken door te zeggen dat het van het begin af aan niet de bedoeling was om een cijfer te geven. Het ging om een opdracht die de leerlingen inzicht moest geven in de sterke en zwakke kanten van hun schrijven. Maar dat vond ik toch wat flauw en dus begon ik het herschreven sprookje te beoordelen. Al direct liep ik echter vast.

Als je een schrijfofdracht summatief wilt beoordelen moet je een gewicht toekennen aan de verschillende aspecten. Waar ligt in de opdracht de nadruk op, op originaliteit, op het kunnen inkorten van een verhaal (ontbreekt zelfs in het beoordelingsmodel), op de indeling van het verhaal, of de zinnen al dan niet goed lopen? Of gaat het juist om de interpunctie of eerder of het voldoende gebruiken van meervouden en verkleinwoorden.

Ik wist niet voor welke klas de opdracht bestemd was en dat bemoeilijkte de beoordeling aanzienlijk. Je mag tenslotte hogere eisen stellen in een derde klas dan in een eerste klas. Maar dan nog, waar is vastgelegd aan welke eisen een brugklasleerling moet voldoen? Hoeveel fouten mag een leerling maken met betrekking tot bijvoorbeeld de interpunctie of welke mate van originaliteit mag je verlangen van een derde klasser en hoe meet je originaliteit? En wanneer heb je voldoende meervoudsvormen en verkleinwoorden gebruikt?

Een vrijwel hopeloze opdracht. Niet voor niets zullen de meeste docenten ervoor kiezen om de verschillende producten vergelijkenderwijs te beoordelen. Maar om een cijfer te kunnen geven die meetelt, zul je toch ergens een cesuur moeten aanbrengen.

Je kunt je ook afvragen wat het nut van een dergelijke summatieve beoordeling is. Een leerling die je 'beloont' met een vier gaat er de volgende keer echt niet beter van schrijven. En een leerling met een mooie acht geef je met dat cijfer geen handvatten om een volgende keer nog beter te presteren.

Als het doel van schrijfp opdrachten is om leerlingen steeds beter te laten worden in schrijven dan is het belangrijk dat leerlingen goede feedback krijgen en daar ook daadwerkelijk iets mee doen. Als je als docent feedback wilt geven zul je in grote klassen vaak niet voldoende tijd hebben om op alle slakken zout te leggen, ofwel om op alle in het beoordelingsmodel genoemde aspecten feedback te geven. Dat kan echter wel als je leerlingen elkaar producten laat becommentariëren, met andere woorden als je gebruik maakt van peer-feedback.

Voldoet in het laatste geval bovenstaand beoordelingsmodel? Achteraf beschouwd denk ik niet dat dat volledig het geval is. Ik zou er in ieder geval een kolom aan toevoegen. Een kolom waarin leerlingen suggesties krijgen hoe zij hun, waarschijnlijk intuïtieve oordeel, mondeling kunnen toelichten.

Ik zou er niet voor kiezen om er een 'echte' rubric van te maken. Deze biedt, in mijn ogen, meestal slechts een schijnobjectiviteit en het is daarnaast erg tijdrovend om een rubric te maken en te lezen. Een beoordelingscriterium als 'Het sprookje is voldoende gemoderniseerd' zou er in een 'echte' rubric waarschijnlijk als volgt uitzien:

zeer onvoldoende gemoderniseerd	onvoldoende gemoderniseerd	redelijk gemoderniseerd	goed gemoderniseerd	uitstekend gemoderniseerd
---------------------------------	----------------------------	-------------------------	---------------------	---------------------------

Houvast bieden dergelijk omschrijvingen nog steeds niet.

Herschrijven?

Nadat de leerlingen elkaars producten hebben besproken kun je hen vragen om, gebruikmakend van de discussie en de eventuele tips, het sprookje te herschrijven. Mocht daar geen tijd voor zijn, dan kun je leerlingen vragen het beoordelingsformulier te bewaren om deze naast een volgende beoordeling van een vergelijkbare schrijfp opdracht te leggen.

Verbeterd beoordelingsmodel

Beoordelingsmodel achtergrondartikel	Mondelinge toelichting	Van slecht naar goed				
		1	2	3	4	5
Het sprookje heeft de voorgeschreven lengte (ongeveer 300 woorden).		0	0	0	0	0
Het sprookje is goed ingekort, de essentie is overeind gebleven.	Geef, zo nodig, aan welk element/elementen je uit het oorspronkelijke sprookje mist.	0	0	0	0	0

Het sprookje is voldoende gemoderniseerd.	Benoem welke moderniseringen je hebt gezien.	0	0	0	0	0
Het sprookje is op een originele manier gemoderniseerd.	Welke moderniseringen zie je?	0	0	0	0	0
Het sprookje is op een logische manier verdeeld in alinea's.	Benoem welke logica je ziet, of waarom je de opbouw niet logisch vindt.	0	0	0	0	0
De zinnen in het sprookje lopen goed.	Geef, zo nodig, een of twee zinnen die volgens jou minder goed lopen.	0	0	0	0	0
Er staan hoofdletters op de plaatsen waar ze horen te staan.	Geef, zo nodig, aan waar volgens jou hoofdletters hadden moeten staan	0	0	0	0	0
Er staan leestekens op de plaatsen waar ze horen te staan.	Geef aan waar jij nog extra leestekens zou zetten.	0	0	0	0	0
Er is voldoende gebruik gemaakt van meervoudsvormen.	Hoeveel meervoudsvormen zie je? Vind je dat veel, gezien de lengte van de tekst?	0	0	0	0	0
Er is voldoende gebruik gemaakt van verkleinwoorden.	Hoeveel verkleinwoorden zie je? Vind je dat veel, gezien de lengte van de tekst?	0	0	0	0	0
Eventuele illustraties zijn functioneel.	Licht toe waarom je de keuze voor de illustratie(s) wel of niet goed vindt.	0	0	0	0	0

Zie voor een uitgebreid artikel over rubrics bijvoorbeeld <http://histoforum.net/2019/artikel-over-rubrics-oi6s.pdf>.

Suggestie

Als je een heel goed en een heel slecht geschreven sprookje bewaart, kun je leerlingen een volgende keer voor ze gaan schrijven vragen welk (herschreven) sprookje zij het beste vinden en waarom. Op die manier kun je samen met de klas formuleren waaraan een goed schrijfproduct zou moeten voldoen.